

Frank Lloyd Wright

2011 május 11. Flag

Szöveg méret

90
Mentés

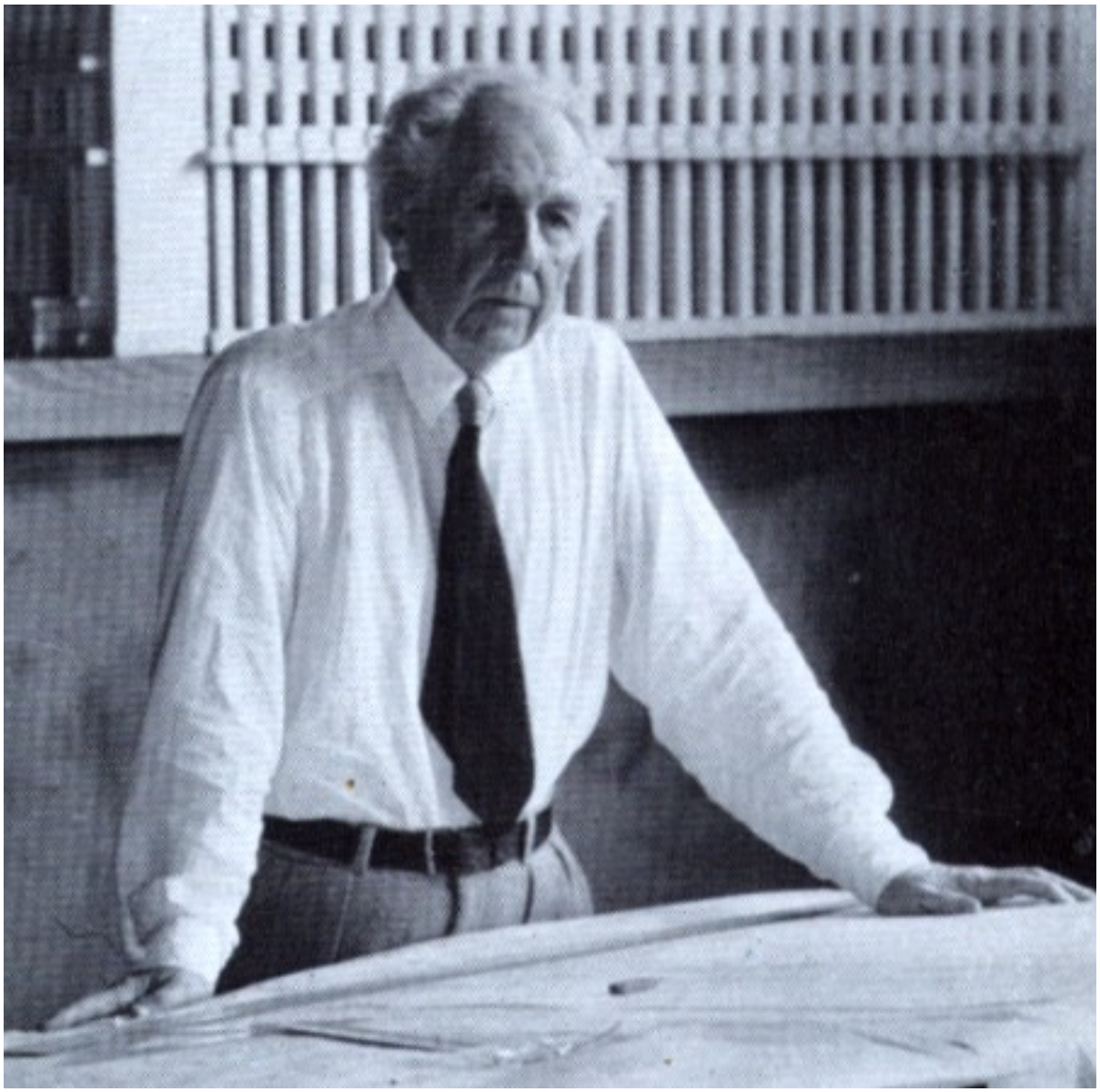
- 0

Értékelés kiválasztása Még nincs értékelve

Mérték

Makovecz Imre, számos helyen nyilatkozott úgy, hogy az amerikai építészzseni Wright az egyik példaképe. T?le kapta meg azokat az impulzusokat, amelyek hatással voltak a kés?bbi munkásságára, terészetesen Antoni Gaudí, Medgyasszay, Lechner és Kós Károly mellett. Ismerjük meg együtt Frank Lloyd Wrightot!

A wales-i ?sökkel rendelkez? Frank egy mez?gazdasági településen, *Richland Centerben*, Wisconsin államban született és er?s unitárius és transzcendentális elvek szerint nevelkedett. Gyermekként sok id?t töltött az anyjától kapott, *Friedrich Wilhelm August Fröbel* után elnevezett óvodai épít?kockáival játszva (*Froebel blokkok*). Ezek különböz? geometriai tömbökb?l álltak, amelyekt változatos kombinációkban lehetet összerakni háromdimenziós építményekhez. Wright önéletrajzában számol be ezeknek a gyakorlatoknak a hatásáról tervezési felfogására. Számos épülete éppen ezen geometriai tisztaság sugárzásáról nevezetes.



Wright iskolai neveltetését 1885-ben kezdte a *University of Wisconsin School for Engineering*-ben,ahol a *Phi Delta Theta* diákegyesületi tag is volt. Két évig esti tanfolyamra járt, közben *Allen Conovernél*, egy helyi építész és kultúrmérnök professzornál inaskodott. 1887-ben diploma nélkül otthagyta az egyetemet, (*bár Wright l955-ben képz?m?vészeti díszdoktori címet kapott az egyetemt?l*) és Chicagóba költözött, ahol *Joseph Lyman Silsbee* építész cégébe lépett be. Egy éven belül otthagyta *Silsbee*-t, hogy az *Adler és Sullivan* céghez menjen. 1890-t?l ? kapta meg a cég összes lakóépületének tervezési feladatát. 1893-ban valószín?leg munkával kapcsolatos összet?zés miatt önállósította magát és Wright otthagyta Adler és Sullivan-t, hogy saját irodát nyisson egy chicagói külvárosban, az Illinois állambeli *Oak Parkban*. 1901-ig körülbelül ötven munkát fejezett be.

Wright magánélete színes volt, sokszor került az újságok címlapjára. Háromszor n?sült. Harmadik feleségének neve *Olgivanna Hinzenberg* (szül. *Olgivanna Ivanovna Lazovich*), aki *G. I. Gurdjieff* tanítványa volt és aki a párt *Taliesin*ben (ld. alább) meglátogatta*. Gurdjieff és Wright* találkozásával foglalkozik *Robert Lepage* a *The Geometry Of Miracles* c. munkájában.

Wright 1959. április 9-én halt meg, azután hogy fantasztikus számú jelent?s munkát tervezett meg, köztük a

Guggenheim Múzeumot, amely épület 16 évig adott neki munkát (1943-1959) és amely talán legismertebb mesterm?ve. A m?vész 90 évesen maga vezette az építkezést. Az épület fehér spirálként emelkedik a leveg?be a *New York-i Fifth Avenue*-n lév? telken. Egyedi centrális geometriája lehet?vé teszi, hogy a látogatók ideiglenes kiállításokat nézhessenek meg egy lassan emelked? spirális feljáró két oldalán.



Sokan vélik úgy, hogy *Howard Roark* figurája, *Ayn Rand The Fountainhead* c. könyvében, legalább részben Frank Lloyd Wright-on alapul. Rand maga azonban ezt tagadja.

Fia, Frank Lloyd Wright Jr., Lloyd Wrightként szintén ismert építész.

1901 és 1911 között a lakóépületei *Prairie House*-nak nevezett épületek voltak (hosszú, alacsony épületek kislejtés? tet?vel, világos kontúrokkal, zömök kéményekkel, túlnyúló tet?részekkel és teraszokkal, közönséges természetes anyagok felhasználásával), amelyeket azért neveztek így, mert a tervek a Chicago körüli tájhoz illeszkedtek. Wright fontos szerepet játszott a lakásbels?k „open plan” szerinti elképzelések megvalósításában, és lakóépületeinek bels? tereinek kialakítását terve fontosabb részének érezte. Abban hitt, hogy minden tervének középpontjában az emberi(es)ségnek kell állnia.

Maga tervezte *Taliesin* nev? stúdiólakás komplexumát (a 6. századi walesi költ? után, akinek a neve szó szerint „fényl? homlok”), amely 1911-ben épült *Spring Greenben, Wisconsinban*. A complexum elegáns, alacsony, egyemeletes, *U-alakú szerkezet*, amelynek egyiki oldala egy tóra néz, és a másik oldalon Wright studiója kapott helyet. A Taliesin kétszer égett le; most ott egy Taliesin III nev? épület áll. Az els? t?z alkalmával hét ember halt meg, köztük Wright szeret?je, *Mamah Borthwick*, és két gyermeke (*Edwin Cheney* nev? férjét?l).

Ellátogatott *Japánba*, el?ször 1905-ben, majd Európába 1909-ben, és irodát nyitott Tokióban 1915-ben. A harmincas években Wright megtervezte téli szállását Arizonában, ennek a neve Taliesin West; a „szállás”, mely Wright építészeinek többségéhez hasonlóan szervesen beolvad a környez? tájba.



Tokióban ? tervezte a híres *Imperial Hotelt*, amely 1922-ben készült el az 1916-ban indult munkák után. *1923. szeptember 1-jén* a modern id?k egyik legnagyobb földrengése érte Tokiót és környékét. A nagy Kanto földrengés a földdel tette egyenl?vé a várost, és a földrengés hatása nagy szök?árt (cunamit), romboló tornádókat és t?zvészt okozott. E szerencsétlenségb?l egy legenda születetett, miszerint Wright Imperial Hotelje volt az egyetlen nagy szerkezet, amely túlélte a földrengést, de ez messze esik a valóságtól. Wrightnak tulajdonítható a Broadacre City néven ismert külváros fejlesztési koncepció vagy számos rendkívül eredeti elgondolás. Az eszmét 1932-ben a *The Disappearing City* cím? könyvében fejtette ki, és az általa elképzelt jöv?beli városról egy igen nagyméret? (kb. 4x4 méteres) modellt mutatott be a következ? években számos helyszínen. Élete végéig fejlesztgette tovább ezt az elképzelését.

Szintén a harmincas években történt, hogy Wright az Usonian házakat megtervezte, amelyek lényegében munkás lakóházak voltak, egyszer? geometriára alapozva, mégis elegánsan és praktikusan megépítve. Ilyen terveket használt kés?bb, amikor megtervezte az els? unitárius gyülekezeti helyét (*First Unitarian Meeting House*) Madisonban, Wisconsinban 1947 és 1950 között.

Fallingwater, Bear Run, Pennsylvania

Fallingwater, Frank Lloyd Wright leghíresebb munkája 1935-t?l épült 1939-ig. *E.J. Kaufmann*-nak készült *Bear Run*-ban, *Pennsylvania* államban, olyan tervezéssel, amelyben Wrightnak az volt a vágya, hogy a ház lakóit természeti környezetbe helyezze, ezért az épület alatt patak folyt keresztül. A szerkezet egy sor konzolos erkélyb?l és teraszból állt, az összes függ?leges tartó k?b?l készült, a vízszintesek betonból.



A ház 155 ezer dollárba került, ebb?l az építész 80 ezret kapott. *Kaufmann* saját mérnökei álították, hogy a ház nem elég biztonságos, és bár lehurrogták ?ket, kés?bb igazuk lett. A konzolok megereszkedtek kés?bb és az 1990-es évek vége felé acél oszlopokkal kellett a legalsó szint konzolait meger?síteni a statikai számítások befejezéséig. 2002 márciusában befejezték a legalsó teraszszint meger?sítését.

A Kaufmann család utolsó tagja az államnak adományozta, így ma múzeumként üzemel.

Price Tower, Bartlesville, Oklahoma

Wright építészete a szerves építészet nevet kapta, amely olyan építészet, amely természetes módon alakul ki a környezetb?l, úgy, hogy az építész számára a legfontosabb a helyszín és az épület közötti kapcsolat vagy viszony.



Ebben nagyon er?sen hatott rá *Gustav Stickley*, amerikai bútorgyártó és építész. Egyik munkája, a *Monona Terrace Madisonban*, Wisconsin államban, 1997-ben készült el az eredetileg javasolt helyszínen, Wright eredeti küls? tervének felhasználásával, míg a bels? terveket tanítványa, *Tony Puttnam* készítette. A Monona Terrace-t olyan vita kísérte, amely Wrightot saját élete konfliktusaira emlékeztette, mivel részben igen eredeti a kombinált bels? és küls? terv, és részben azért, mert az eltakar egy helyileg híres útmenti murális m?vet.

forrás: *Wikkipédia*

Csépányi Balázs

Szerz? a Flag Polgári Magazin f?szerkeszt?je



Ajánló